

Lapsen oikeuksien sopimuksen taustaa

Ihmisoikeuksilla tarkoitetaan asioita, jotka kuuluvat jokaiselle ihmiselle, riippumatta ihmisen asuinpaikasta, varallisuudesta, uskonnosta, sukupuolesta, seksuaalisesta suuntautumisesta, ihonväristä, koulutustasosta tai perheestä tai mistään muustakaan syystä. Ketään ei saa syrjiä.

Lapset tarvitsevat erityistä huolenpitoa ja siksi lapsille on laadittu oma ihmisoikeussopimus, **Lapsen oikeuksien sopimus**. Lapsen oikeuksien sopimus hyväksyttiin 20.11.1989 YK:n yleiskokouksessa. Jopa 196 maata on ratifioinut sopimuksen eli sitoutunut muuttamaan lakinsa ja toimintansa sopimusta vastaaviksi. Lapsen oikeuksien sopimus onkin maailman laajimmin ratifioitu YK:n ihmisoikeussopimus.

Lapsen oikeudet kuuluvat jokaiselle alle 18-vuotiaalle lapselle kaikkialla maailmassa. Jokaisella lapsella on oikeus koulunkäymiseen, terveyteen, riittävään ravintoon, terveelliseen ja turvalliseen ympäristöön, tasa-arvoon sekä lepoon, leikkiin ja vapaa-aikaan ja moniin muihin tärkeisiin asioihin.

Lapsilla on muun muassa oikeus:

- käydä koulua ja oppia.
- leikkiä, pelailla ja viettää vapaa-aikaa välitunnilla.
- elää turvallisessa perheessä. Kaikki perhemuodot ovat yhtä hyviä ja arvokkaita.
- saada kertoa omia ajatuksiaan ja mielipiteitään eli ilmaista itseään.
- saada jutella heitä mietityttävistä asioista ja huolista turvallisen ja luotettavan aikuisen kanssa.
- saada apua ja hoitoa, kun häntä on sattunut.
- suojelua sodan aikana.
- syödä terveellistä ruokaa, joka auttaa kasvamaan ja kehittymään ja juoda puhdasta vettä.
- saada terveydenhoitoa esimerkiksi koululääkäriltä.
- säilyttää henkilöllisyytensä, kansalaisuutensa, nimensä ja sukulaissuhteensa.
- saada tietoa esim. television, radion ja lehtien välityksellä.
- saada olla juuri sitä mitä he ovat, jokainen oma itsensä ja omanlaisensa.

YK:n lapsen oikeuksien sopimus määrittelee lapsen oikeudet neljän periaatteen mukaan:

- Lasta ei saa syrjiä.
- Lapsen etu pitää ottaa huomioon.
- Lapsella on oikeus elämään ja kehittymiseen.
- Lapsen näkemystä pitää kunnioittaa.

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus sisältää 54 artiklaa.

Artikla 28 Oikeus koulutukseen: määrittelee, että lapsella on oikeus käydä ilmaiseksi peruskoulua. Valtion on edistettävä toisen asteen koulutusta ja opinto-ohjausta sekä ehkäistävä koulunkäynnin keskeyttämistä.

Artikla 29 Koulutuksen tulee olla kehittävä: täsmentää, että koulutuksen tulee pyrkiä kehittämään lapsen kasvua täyteen mittaansa. Koulutuksen tulee edistää ihmisoikeuksien, lapsen vanhempien sekä oman ja muiden kulttuurien kunnioittamista.

Suomi yhdessä 195:n maailman maan kanssa on luvannut muuttaa lakinsa lapsen oikeuksien sopimuksen mukaiseksi ja huolehtia, että lapsen oikeudet toteutuvat kaikkialla. Lupauksista huolimatta lapsen oikeudet eivät toteudu kaikkialla. On tärkeää, että jokainen tuntee oikeudet, jotta ihmiset osaavat edistää ja vaatia niiden toteutumista. Myös lapset voivat vaikuttaa oikeuksien toteutumiseen. Jokainen voi esimerkiksi omalla toiminnallaan vaikuttaa siihen, että luokkakavereilla on turvallista ja hyvä olla koulussa ja mahdollisuus oppia uusia asioita.